

LAURENCE STERNE

DUYGUSAL
BİR YOLCULUK

Çeviri: NİHAL YEĞİNOBALI

LAURENCE STERNE
DUYGUSAL
BİR YOLCULUK

A Sentimental Journey Through France and Italy, Laurence Sterne

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2015, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2.000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer

Düzeltili: Burçak Karabağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-2594-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750725944

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

LAURENCE STERNE
DUYGUSAL
BİR YOLCULUK

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Nihal Yeğınobalı

♥can

LAURENCE STERNE, 1713'te İrlanda'da doğdu. Babası asker olduğundan çocukluğu kasabadan kasabaya taşınarak geçti. 1737'de Cambridge Üniversitesi'nin Jesus Koleji'ni bitirdi ve diyakoz olarak kiliseye katıldı; ertesi yıl papaz oldu. 1741'de Elizabeth Lumley'yle evlendi. Sterne, ilk ve en önemli romanı olan *Tristram Shandy Beyefendi'nin Hayatı* ve *Görüşleri*'ni kırk altı yaşında yazdı. Artık edebiyat tarihinin çığır açıcı eserlerinden sayılan *Tristram Shandy*, yazıldığı dönemde İngiltere'de çoğunlukla ahlaksız bulundu. Sterne, Fransa ve İtalya'da yaptığı yolculuklara dayanan ikinci romanı *Duygusal Bir Yolculuk*'un ilk iki cildini 1768'de, veremle boğuşurken yayımlattı; romanın son iki bölümünü tamamlayamadı. Sterne 1768'de Londra'da öldü.

NİHAL YEĞİNOBALI, 1927'de Manisa'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimi gördü. *Genç Kızlar* adlı ilk romanını, Vincent Ewing adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yayımladı. Bu kitap bir çeviri roman kandırmacasıyla yıllarca yeni basımlar yaptı. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımladı. Yeğİnobalı, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırdı.

FRANSA VE İTALYA'DA
DUYGUSAL BİR YOLCULUK

YAZAR: BAY YORICK

I. BÖLÜM

Duyuru

Yazar müsaadenizle, abonelerinin, Őu an teslim aldıkları iki bölüm haricinde iki bölüm daha talep etme hakkına sahip olduğunu bildirmek istemektedir; amma velakin sağlık sorunları nedeniyle bunları elinizdekilerle birlikte teslim edecek Őekilde hazırlayamamıŐtır.

Eser, önümüzdeki kışın başında tamamlanıp abonelere teslim edilecektir.

DUYGUSAL BİR YOLCULUK, VS. VS.

“Fransa’da,” dedim, “bu işlerin daha bir kolayını biliyorlar...”

“Demek Fransa’da bulundunuz?” dedi konuştuğum beyefendi, bir başarıımı kutlarmışçasına coşkulu bir nezaketle, çabucak benden yana dönerek. “Tuhaf şey!” diye geçirdim içimden. “Yirmi bir millik bir deniz yolculuğu –çünkü Dover ile Calais arası taş çatlasa bundan fazla değildir– kişiye böyle haklar bahşediyor ha! Bu konuyu incelemeliyim!” Böylece, beyefendiyle konuşmayı keserek dosdoğru evime gittim, çantama beş-altı gömlek, bir de siyah ipekliden dizlik pantolon koydum; kol yenime bakarak, “Üstümdeki ceket idare eder,” deyip Dover’a giden yolcu arabasında yer ayırttım. Gemi de ertesi sabah saat dokuzda Dover’dan yelken açtığı için öğleden sonra saat üçte ben salçalı pilicimin başına oturduğum zaman öylesine tartışmasız biçimde Fransa’da bulunuyordum ki o gece mide fesadından ölecek olsam *droits d’aubaine*’nin¹ bana da uygulanmasını, iki dünya bir araya gelse engelleyemezdim. Ve gömleklerim ile siyah ipekliden dizlik pantolonum, hatta bavulum bile, hepsi,

1. Fransa’da ölen yabancıların (İsviçreli ve İskoçyalılar hariç) bütün mallarına, vârisleri orada bulunsun bile bu kanun gereğince el konulur. Bu beklenmedik kazancın kârı da hükümete geçtiği için geri alınmaz. (Yazarın notu.)

her şey Fransa kralının üstüne geçirdi. Hatta bunca zamandır üstümde taşıdığım ve sana, Eliza, kim bilir kaç kereler, “Beraberimde mezara götüreceğim,” dediğim o minyatür bile boynumdan kopartılıp alınırdı. Ne insaniyetsizlik! Sizin kendi uyruklarınızın bu kıyılara getirmiş oldukları gafil bir yolcunun enkazını gasp etmek! Aman ya Rabbi! Haşmetmeap kral hazretleri, hiç de hoş bir iş değil bu sizin yaptığınız; doğrusu benim için çok üzücü bir şey karşımda muhatap olarak sizi, o kadar uygar ve kibar olan, duygu ve gönül zenginliğiyle nam salmış bir ulusun hükümdarını bulmak.

Oysa ülkenize daha şu anda ayak basıyorum.

CALAIS.

Yemeğimi bitirip de kadehimi Fransa kralının şerefine kaldırarak ona gazez duymak şöyle dursun, tersine, insancıl kişiliğinden ötürü büyük hürmet beslediğimi kendi kendime ispatladığım zaman, ayağa kalktığımda boyum bu uzlaşma sayesinde üç-beş santim uzamış gibi bir duyguya kapıldım.

“Hayır,” dedim. “Bourbon’lar asla zalim bir ırk değildirler. Onlar da herkes gibi hata işleyebilirler, gene de yaradılışlarında bir mülayimlik vardır.” Bunu kendi kendime itiraf ettiğim zaman yanaklarıma öyle ince bir ısı yayıldı ki Burgonya şarapları bile (hiç değilse benim içtiğim, şişesi iki *livre*’lik türden olanlar) insanın içine bundan daha tatlı ve dost bir sıcaklık veremezdi.

“Ey, adil Tanrım!” dedim, bavulumu ayağımla bir kenara iterek. “Şu dünya malı denen şeyde ne var ki ruhlarımızı bileyip hepimizi sevgi dolu birer kardeş gibi kaynaştıracağı yerde, böyle zalimcesine birbirimize düşürüyor?”

İnsan insanla barışık olduğu zaman elindeki en ağır maden parçasını bile nasıl da tüyden bile hafif bulur! Kesmesini cebinden çıkarır ve elinde keyifle sallayarak, içindekileri paylaşacak birini ararcasına etrafına bakınır..” Ben de bu dediklerimi yapar yapmaz bedenimdeki bütün kan damarları genişleyivermiş gibi oldum: Atardamarlarımın hepsi birden neşeyle kan pompalamaya başlamışlardı, yaşamı destekleyen tüm melekelerim işlevlerini öylesine pürüzsüz yerine getiriyorlardı ki o anda Fransa’daki en *maddeci geçinen précieuse*¹ bile gelse pes eder, tüm maddeciliğine rağmen benim bir makineden ibaret olduğumu ileri süremezdi.

Onun inancını tepetaklak ederdim, dedim kendi kendime, bundan hiç kuşkum yok.

Bu düşüncenin zihnime düşmesi, duygularımdaki coşkuyu o sırada erişebileceği en yüksek seviyeye ulaştırdı. Dünyayla zaten barışık durumdaydım, böylelikle kendi şahsımla yaptığım barış antlaşmasına da mühürü basmış oldum.

“Şimdi Fransa kralı ben olacaktım ki!” dedim kendi kendime. “Yetim çocukların gelip benden babaların geride bıraktığı bavulu niyaz etmelerinin tam sırası!”

KEŞİŞ. CALAIS.

Bu sözler dudaklarımdan anca dökülmüştü ki içeriye, Ermiş Francis tarikatından yoksul bir keşiş girdi; manastırına adına iane dileniyordu. Erdemlerinin, tesadüflerinde

1. (Fr.) Gösteriş meraklısı, yapmacık kadın. (Y.N.)

eğlencelik olması kimsenin hoşuna gitmez ya da kiminin cömert olduğu yerde kimisi *puissant*¹ olabilir –*sed non, quo ad hanc*–² ya da her neyse işte; çünkü hayatta paşa keyfimizin kabarıp çekilmesini düzenleyen belirli bir mantık kuralı yoktur; bu gel gitler, nasıl diyeyim, aynen denizlerdeki meddücezri etkileyen nedenlere bağlıdır belki de; bunun böyle olduğunu farz etmek de çok zaman bizim lehimize bile olabilir. Hiç değilse ben şunu kesinlikle belirtebilirim ki birçok durumda ele güne karşı, “Ayla aramda bir şeyler geçti, içinde ne günah vardı ne de utanç,” diyebilmeyi bin kere yeğ tutarım: bu durumun, içinde bol tarafından hem günah hem de utanç bulunan kendi marifetim olduğunu kabul etmektense.

Her neyse, işte. Daha ilk gördüğüm anda bu keşişe tek bir *sou* bile başışta bulunmayacağıma peşinen karar verdim. Böylece kesemi cebime koyup cebimi ilikledim, ayaklarımı yere daha bir sağlam bastım ve ciddi adımlarla ona yaklaştım. Korkarım çehremde ürkütücü bir ifade vardı. Onu şu anda bile karşımda görür gibiyim; benim bu tavrımı hak etmiyordu doğrusu.

Keşiş, tepe tıraşındaki seyrelmeden ve şakaklarındaki birkaç kırılmış dağınık kıldan –ki başındaki bütün saç bundan ibaretti zaten– çıkartabildiğime göre yetmiş yaşlarında olsa gerekti. Beri yandan gözlerine ve bu gözlerin içinde yanan, yılların değil de kibarlığın etkisiyle küllenmiş benzeyen ateşe bakarsanız altmışın üstünde olamazdı. Gerçek, bu ikisinin arasında bir yerdeydi herhalde. Altmış beşinde olduğu kesindi; yüzünün genel görünümü de, bir şeylerin bu yüze vaktinden önce kırıklıklar çizmiş olmasına rağmen, bu hesaba uyuyordu.

1. (Fr.) Kudretli, nüfuzlu. (Ç.N.)

2.(Lat.) Ama bu konu haricinde. (Y.N.)

Guido'nun sık sık çizdiği başlardan biriydi bu –munis, solgun, içe işleyen– ileri bakıyordu; bu dünyaya yönelik bütün obur, bencil, basmakalıp, cahil düşüncelerden arınmış, bu dünyanın ötesinde bir şeylere bakarmış gibi bir bakış. O tarikattan birinde böyle bir başın ne işi vardı? Bunu ancak bu başı keşişin omzuna konduran ulu Tanrı bilebilir ama Brahmanlara yaraşacak bir baştı doğrusu; Hindistan ovalarında rastlamış olsaydım önünde diz çöküp elini öperdim.

Portresinin geri kalan yanı birkaç fırça darbesiyle verilebilir, hem bu çizimi kime olsa emanet edebiliriz çünkü keşişimizin tipi ne zarifti ne de kaba, bu nitelikleri onun karakteri ve yüz ifadesi belirliyordu; yapısı zayıf, etsiz, boyu ortadan biraz uzundu, gerçi kambur durduğu için bu artı puanı yitiriyordu ama onun “niyaz” duruşuydu bu; şimdi gözümün önünde yeniden canlanıyor da bu duruşunun onu küçültmediğini, tersine büyüttüğünü artık biliyorum.

Odanın içine doğru üç adım ilerledikten sonra durdu, sol elini göğsüne götürdü (sağ elinde, yolda kullandığı ince, beyaz bir asa vardı) ve yanına yaklaştığım zaman bana kendini tanıtarak manastırının ihtiyaçları il tarikatının yoksulluğunu kısaca anlattı; öyle sade bir incelikle yaptı ki bunu ve tepeden tırnağa tüm bedeninde, bakışında öyle bir alçak gönüllülük vardı ki bundan etkilenmemek için büyülenmiş olmalıydım.

Daha gerçek bir sebepse ona bir *sou* bile koklatmayacağıma baştan karar vermiş olmamdı.

KLASİKLER

Duygusal Bir Yolculuk'un başkahramanı Yorick, bir gün aniden Fransa ve İtalya'ya gezintiye çıkıyor. Ama Yorick'in yolculuk anlayışı, çağdaşları-ninkinden farklı, hatta onlarınkiyle taban tabana zıt. Turistik yerler, anıtlar, meşhur hanlar ilgisini çekmiyor onun. O taştan topraktan ziyade insanın peşinden koşuyor, tarihî bilgiden ziyade duyguları kovalıyor.

Kontlar ile asilzadelerden, dilenciler ile hizmetçilere kadar her türlü insanla karşılaşılıyor ve her sınıftan kadınla flörtleniyor; macera üstüne macera, hikâye içinde hikâye yaşıyor. Neticede okura, kendisi gibi "duygusal bir gezgin"e has bir seyahatname sunuyor – duygu ve tutku yüklü bir keşif gezisinin seyahatnamesi.

Tristram Shandy'yle edebiyatta çığır açmış hiciv ustası Laurence Sterne'ün ikinci ve son romanı olan *Duygusal Bir Yolculuk*, keskin bir zekânın, ince bir espri anlayışının ürünü. Sadece başka ülkelere değil, kendi içine yöneldiğinde de yolculuğun yazısız kurallarını reddedenlerin romanı.

Kapak resmi: Thomas Rowlandson

🌐 canyayinlari.com 🐦 twitter.com/canyayinlari 📘 facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-2594-4

9 789750 725944